

Ezaugarriak

36. Aspektu burutugabearen marka (-ten, -etan, -tuten, -iten, -ketan)

Deskribapen laburra

Eredu orokorra. Forma analitiko burutugabeetan azaltzen den atzikia -ten edo -tzen da (*te/tze* nominalizatzailea + -n inesibo marka gisa zatikatu ohi dena). Partizipioa -n-z edo [s, z, ts, tz]i-z amaitzen denean, -ten azaltzen da forma burutugabeen, eta, beste kasuetan, -tzen.

Hizkera eredua 1. Hizkera batzuetan, -ten da burutugabearen atzikia partizipioa -a, -e, -o, -gi, -ki eta -[l, n, r]i-z amaitzen denean (*bota --> botaten, bete --> beteten, jo --> joten, jagi --> jagiten, euki --> eukiten, ibili --> ibiltzen, ipini --> ipintzen, ekarri --> ekartzen*).

(1)	Baloia	botaten	dot
	baloia.ABS	bota.IPFV	(3ABS).edun.1SG.ERG

Hizkera eredua 2. Hizkera batzuetan, -a eta -e-z amaitzen diren partizipioek -etan atzikia hartzen dute forma burutugabeen.

(2)	Basua	urez	betetan	dot
	basoa.ABS	ur.INS	bete.IPFV	(3ABS).edun.1SG.ERG

Hizkera eredua 3. Hizkera batzuetan, -etan da burutugabeko atzikia partizipioa -au-rekin amaitzen denean: *kantau --> kantetan*.

(3)	Kantetan	dot
	kanta.IPFV	(3ABS).edun.1SG.ERG

Hizkera eredua 4. Hizkera batzuetan, zaharragoa den -ten marka da burutugabeko atzikia partizipioa -au-z amaitzen denean: *kantau --> kantaten*.

(4)	Kantaten	dot

4 hizkera ereduaren berri non: Bizkaiko ipar-sartaldean eta kostaldeko hizkera guztietan.

Hizkera eredia 5. Patizipio marka *-tu*, *-atu*, *-itu* eta *-idu* denean, *-tuten* da burutugabeko atzizkia (*apurtu* --> *apurtuten*, *konturatu* --> *konturatuten*, *garbitu* --> *garbituten*, *entenditu* --> *entendituten*).

(5) Apurtuten dot
apur.IPFV (3ABS).edun.1SG.ERG

1, 2, 3 eta 5 hizkera ereduaren berri non: mendebaldeko hizkeretan.

Hizkera eredia 6. Hizkera batzuetan, *-tzen* beharrean, *-ketan* da burutugabeko atzizkia aditz batzuekin (*-atu* eta *-tu* partizipio marka hartzen duten aditzekin, aditzoia *-n-z* amaitzen bada), eta itxuraz, indar handiagoz aditza eratorria denean (Erostarbe 1994). *-Keta* atzizki nominalizatzailea da, ekintza izenak eta ugaritasuna adierazten duten izenak sortzeko erabiltzen dena (*zezen-keta*, *jende-keta*) (Trask 1996).

(6) Haserraketan da
haserre.IPFV (3ABS).izan

6 hizkera ereduaren berri non: mendebaldeko hizkera batzuetan (esaterako, Arrasaten eta Oñatin).

Hizkera eredia 7: Hizkera batzuetan, *-iten* da burutugabeko atzizkia (*egoiten*, *emaiten*, *eramaiten*).

(7) Etxean egoiten naiz
etxea.INE egon.IPFV 1SG.ABS.izan

7 hizkera ereduaren berri non: ipar-ekialdeko hizkeretan eta Nafarroako ipar-mendebaldeko hizkera batzuetan.

Kapitulua: Aspektua

Gako-hitzak: aspektua, burutugabea, inesiboa, nominalizazioa

Aipamenak:

Elortza, Jerardo. 1995. «Aditzaren izen-forma Deba Garaian eta Araba aldean». In Ricardo Gómez and Joseba A. Lakarra (eds.), *Euskal Dialektologiako Kongresua [Supplements of ASJU XXVIII]*. Donostia: Gipuzkoako Foru Aldundia. 465-477.

Erostarbe, Amaia. 1995. «Aditz izenak Oñatiko hizkeran». In Ricardo Gomez and Joseba A. Lakarra (eds.), *Euskal Dialektologiako Kongresua [Supplements of ASJU XXVIII]*. Donostia: Gipuzkoako Foru Aldundia. 495-517.

Trask, Larry. 1996. «On the history of the non-finite verb forms in Basque». In José Ignacio Hualde, Joseba Andoni Lakarra and Robert Larry Trask (eds.), *Towards a History of the Basque Language. Current Issues in Linguistic Theory 131*. John Benjamins Publishing Company. 207-234.

Zuazo, Koldo. 2008. *Euskalkiak, euskararen dialektoak*. Donostia: Elkar.

Erantzunak

(1) Baloia botaten dot

BiV kodea	Herria	Euskalkia	Balioa	Datu emalea
A-ara	Aramaio	Mendebaldekoa	Bai	Txipi Ormaetxea
B-art	Artea	Mendebaldekoa	Bai	Igor Estankona
B-ger	Gernika	Mendebaldekoa	Bai	Alaine Barruetabeña
B-get	Getxo	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Bilbao
B-lek	Lekeitio	Mendebaldekoa	Bai	Arantzazu Elordieta
B-loi	Loiu	Mendebaldekoa	Bai	Oihana Astobieta
B-mun	Mungia	Mendebaldekoa	Bai	Miren Ibarluzea
B-otx	Otxandio	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Burgete
N-arb	Arbizu	Nafarra	Ez	Juanjo Olasagarre
N-ari	Arizkun (Baztan)	Nafarra	Ez	Pello Salaburu
G-azp	Azpeitia	Erdialdekoa	Ez	Patxi Goenaga
G-bei	Beizama	Erdialdekoa	Ez	Lourdes Otaegi
G-ber	Bergara	Mendebaldekoa	Ez	Alexander Artzelus
G-elg	Elgoibar	Mendebaldekoa	Ez	Ane Odria
G-ert	Errenteria	Erdialdekoa	Ez	Aritz Irurtzun
N-elk	Etxaleku (Imotz)	Erdialdekoa	Ez	Imotz
N-goï	Goizueta	Nafarra	Ez	Juan Jose Zubiri
G-her	Hernani	Erdialdekoa	Ez	Eñaut Agirre
G-iru	Irun	Erdialdekoa	Ez	Ricardo Etxepare
G-its	Itsasondo	Erdialdekoa	Ez	Urtzi Etxeberria
L-lar	Larresoro	Nafar-lapurtarra	Ez	Céline Mounole
B-mab	Mallabia	Mendebaldekoa	Ez	Koldo Zuazo
N-mez	Mezkiritz (Erroibar)	Nafarra	Ez	Orreaga Ibarra
NB-ora	Oragarre	Nafar-lapurtarra	Ez	Itxaro Borda
N-orb	Orbaizeta	Nafarra	Ez	Iñaki Camino
N-urd	Urdiain	Nafarra	Ez	Iñigo Urrestarazu
Z-urd	Urdiñarbe	Zuberotarra	Ez	Maidier Bedaxagar
L-zib	Ziburu	Nafar-lapurtarra	Ez	Maitena Duhalde

(2) Basua urez betetan dot

BiV kodea	Herria	Euskalkia	Balioa	Datu emalea
A-ara	Aramaio	Mendebaldekoa	Bai	Txipi Ormaetxea
B-art	Artea	Mendebaldekoa	Bai	Igor Estankona
B-ger	Gernika	Mendebaldekoa	Bai	Alaine Barruetabeña

B-get	Getxo	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Bilbao
B-loi	Loiu	Mendebaldekoa	Bai	Oihana Astobieta
B-mun	Mungia	Mendebaldekoa	Bai	Miren Ibarluzea
B-otx	Otxandio	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Burgete
N-arb	Arbizu	Nafarra	Ez	Juanjo Olasagarre
N-ari	Arizkun (Baztan)	Nafarra	Ez	Pello Salaburu
G-azp	Azpeitia	Erdialdekoa	Ez	Patxi Goenaga
G-bei	Beizama	Erdialdekoa	Ez	Lourdes Otaegi
G-ber	Bergara	Mendebaldekoa	Ez	Alexander Artzelus
G-elg	Elgoibar	Mendebaldekoa	Ez	Ane Odria
G-ert	Errenteria	Erdialdekoa	Ez	Aritz Irurtzun
N-elk	Etxaleku (Imotz)	Erdialdekoa	Ez	Imotz
N-goi	Goizueta	Nafarra	Ez	Juan Jose Zubiri
G-her	Hernani	Erdialdekoa	Ez	Eñaut Agirre
G-iru	Irun	Erdialdekoa	Ez	Ricardo Etxepare
G-its	Itsasondo	Erdialdekoa	Ez	Urtzi Etxeberria
L-lar	Larresoro	Nafar-lapurtarra	Ez	Céline Mounole
B-lek	Lekeitio	Mendebaldekoa	Ez	Arantzazu Elordieta
B-mab	Mallabia	Mendebaldekoa	Ez	Koldo Zuazo
N-mez	Mezkiritz (Erroibar)	Nafarra	Ez	Orreaga Ibarra
NB-ora	Oragarre	Nafar-lapurtarra	Ez	Itxaro Borda
N-orb	Orbaizeta	Nafarra	Ez	Iñaki Camino
N-urd	Urdiain	Nafarra	Ez	Iñigo Urrestarazu
Z-urd	Urdiñarbe	Zuberotarra	Ez	Maidar Bedaxagar
L-zib	Ziburu	Nafar-lapurtarra	Ez	Maitena Duhalde

(3) Kantetan dot

BiV kodea	Herria	Euskalkia	Balioa	Datu emailea
A-ara	Aramaio	Mendebaldekoa	Bai	Txipi Ormaetxea
B-art	Artea	Mendebaldekoa	Bai	Igor Estankona
B-ger	Gernika	Mendebaldekoa	Bai	Alaine Barruetabeña
B-get	Getxo	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Bilbao
B-loi	Loiu	Mendebaldekoa	Bai	Oihana Astobieta
B-mun	Mungia	Mendebaldekoa	Bai	Miren Ibarluzea
B-otx	Otxandio	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Burgete
N-arb	Arbizu	Nafarra	Ez	Juanjo Olasagarre

N-ari	Arizkun (Baztan)	Nafarra	Ez	Pello Salaburu
G-azp	Azpeitia	Erdialdekoa	Ez	Patxi Goenaga
G-bei	Beizama	Erdialdekoa	Ez	Lourdes Otaegi
G-ber	Bergara	Mendebaldekoa	Ez	Alexander Artzelus
G-elg	Elgoibar	Mendebaldekoa	Ez	Ane Odria
G-ert	Errenteria	Erdialdekoa	Ez	Aritz Irurtzun
N-elk	Etxaleku (Imotz)	Erdialdekoa	Ez	Imotz
N-goï	Goizueta	Nafarra	Ez	Juan Jose Zubiri
G-her	Hernani	Erdialdekoa	Ez	Eñaut Agirre
G-iru	Irun	Erdialdekoa	Ez	Ricardo Etxepare
G-its	Itsasondo	Erdialdekoa	Ez	Urtzi Etxeberria
L-lar	Larresoro	Nafar-lapurtarra	Ez	Céline Mounole
B-lek	Lekeitio	Mendebaldekoa	Ez	Arantzazu Elordieta
B-mab	Mallabia	Mendebaldekoa	Ez	Koldo Zuazo
N-mez	Mezkiritz (Erroibar)	Nafarra	Ez	Orreaga Ibarra
NB-ora	Oragarre	Nafar-lapurtarra	Ez	Itxaro Borda
N-orb	Orbaizeta	Nafarra	Ez	Iñaki Camino
N-urd	Urdiain	Nafarra	Ez	Iñigo Urrestarazu
Z-urd	Urdiñarbe	Zuberotarra	Ez	Maidar Bedaxagar
L-zib	Ziburu	Nafar-lapurtarra	Ez	Maitena Duhalde

(4) kantaten dot

BiV kodea	Herria	Euskalkia	Balioa	Datu emaileria
B-get	Getxo	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Bilbao
B-lek	Lekeitio	Mendebaldekoa	Bai	Arantzazu Elordieta
B-loi	Loiu	Mendebaldekoa	Bai	Oihana Astobieta
B-mun	Mungia	Mendebaldekoa	Bai	Miren Ibarluzea
A-ara	Aramaio	Mendebaldekoa	Ez	Txipi Ormaetxea
N-arb	Arbizu	Nafarra	Ez	Juanjo Olasagarre
N-ari	Arizkun (Baztan)	Nafarra	Ez	Pello Salaburu
B-art	Artea	Mendebaldekoa	Ez	Igor Estankona
G-azp	Azpeitia	Erdialdekoa	Ez	Patxi Goenaga
G-bei	Beizama	Erdialdekoa	Ez	Lourdes Otaegi
G-ber	Bergara	Mendebaldekoa	Ez	Alexander Artzelus
G-elg	Elgoibar	Mendebaldekoa	Ez	Ane Odria
G-ert	Errenteria	Erdialdekoa	Ez	Aritz Irurtzun

N-elk	Etxaleku (Imotz)	Erdialdekoa	Ez	Imotz
B-ger	Gernika	Mendebaldekoa	Ez	Alaine Barruetabeña
N-goi	Goizueta	Nafarra	Ez	Juan Jose Zubiri
G-her	Hernani	Erdialdekoa	Ez	Eñaut Agirre
G-iru	Irun	Erdialdekoa	Ez	Ricardo Etxepare
G-its	Itsasondo	Erdialdekoa	Ez	Urtzi Etxeberria
L-lar	Larresoro	Nafar-lapurtarra	Ez	Céline Mounole
B-mab	Mallabia	Mendebaldekoa	Ez	Koldo Zuazo
N-mez	Mezkiritz (Erroibar)	Nafarra	Ez	Orreaga Ibarra
NB-ora	Oragarre	Nafar-lapurtarra	Ez	Itxaro Borda
N-orb	Orbaizeta	Nafarra	Ez	Iñaki Camino
B-otx	Otxandio	Mendebaldekoa	Ez	Xabier Burgete
N-urd	Urdiain	Nafarra	Ez	Iñigo Urrestarazu
Z-urd	Urdiñarbe	Zuberotarra	Ez	Maidier Bedaxagar
L-zib	Ziburu	Nafar-lapurtarra	Ez	Maitena Duhalde

(5) apurtuten dot

BiV kodea	Herria	Euskalkia	Balioa	Datu emailea
A-ara	Aramaio	Mendebaldekoa	Bai	Txipi Ormaetxea
B-art	Artea	Mendebaldekoa	Bai	Igor Estankona
B-ger	Gernika	Mendebaldekoa	Bai	Alaine Barruetabeña
B-get	Getxo	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Bilbao
B-lek	Lekeitio	Mendebaldekoa	Bai	Arantzazu Elordieta
B-loi	Loiu	Mendebaldekoa	Bai	Oihana Astobieta
B-mun	Mungia	Mendebaldekoa	Bai	Miren Ibarluzea
B-otx	Otxandio	Mendebaldekoa	Bai	Xabier Burgete
N-arb	Arbizu	Nafarra	Ez	Juanjo Olasagarre
N-ari	Arizkun (Baztan)	Nafarra	Ez	Pello Salaburu
G-azp	Azpeitia	Erdialdekoa	Ez	Patxi Goenaga
G-bei	Beizama	Erdialdekoa	Ez	Lourdes Otaegi
G-ber	Bergara	Mendebaldekoa	Ez	Alexander Artzelus
G-elg	Elgoibar	Mendebaldekoa	Ez	Ane Odria
G-ert	Errenteria	Erdialdekoa	Ez	Aritz Irurtzun
N-elk	Etxaleku (Imotz)	Erdialdekoa	Ez	Imotz
N-goi	Goizueta	Nafarra	Ez	Juan Jose Zubiri
G-her	Hernani	Erdialdekoa	Ez	Eñaut Agirre

G-iru	Irun	Erdialdekoa	Ez	Ricardo Etxepare
G-its	Itsasondo	Erdialdekoa	Ez	Urtzi Etxeberria
L-lar	Larresoro	Nafar-lapurtarra	Ez	Céline Mounole
B-mab	Mallabia	Mendebaldekoa	Ez	Koldo Zuazo
N-mez	Mezkiritz (Erroibar)	Nafarra	Ez	Orreaga Ibarra
NB-ora	Oragarre	Nafar-lapurtarra	Ez	Itxaro Borda
N-orb	Orbaizeta	Nafarra	Ez	Iñaki Camino
N-urd	Urdiain	Nafarra	Ez	Iñigo Urrestarazu
Z-urd	Urdiñarbe	Zuberotarra	Ez	Maidier Bedaxagar
L-zib	Ziburu	Nafar-lapurtarra	Ez	Maitena Duhalde

(6) haserraketan da

BiV kodea	Herria	Euskalkia	Balioa	Datu emalea
A-ara	Aramaio	Mendebaldekoa	Bai	Txipi Ormaetxea
L-lar	Larresoro	Nafar-lapurtarra	Bai	Céline Mounole
NB-ora	Oragarre	Nafar-lapurtarra	Bai	Itxaro Borda
N-arb	Arbizu	Nafarra	Ez	Juanjo Olasagarre
N-ari	Arizkun (Baztan)	Nafarra	Ez	Pello Salaburu
B-art	Artea	Mendebaldekoa	Ez	Igor Estankona
G-azp	Azpeitia	Erdialdekoa	Ez	Patxi Goenaga
G-bei	Beizama	Erdialdekoa	Ez	Lourdes Otaegi
G-ber	Bergara	Mendebaldekoa	Ez	Alexander Artzelus
G-elg	Elgoibar	Mendebaldekoa	Ez	Ane Odria
G-ert	Errenteria	Erdialdekoa	Ez	Aritz Irurtzun
N-elk	Etxaleku (Imotz)	Erdialdekoa	Ez	Imotz
B-ger	Gernika	Mendebaldekoa	Ez	Alaine Barruetabeña
B-get	Getxo	Mendebaldekoa	Ez	Xabier Bilbao
N-goi	Goizueta	Nafarra	Ez	Juan Jose Zubiri
G-her	Hernani	Erdialdekoa	Ez	Eñaut Agirre
G-iru	Irun	Erdialdekoa	Ez	Ricardo Etxepare
G-its	Itsasondo	Erdialdekoa	Ez	Urtzi Etxeberria
B-lek	Lekeitio	Mendebaldekoa	Ez	Arantzazu Elordieta
B-loi	Loiu	Mendebaldekoa	Ez	Oihana Astobieta
B-mab	Mallabia	Mendebaldekoa	Ez	Koldo Zuazo
N-mez	Mezkiritz (Erroibar)	Nafarra	Ez	Orreaga Ibarra
B-mun	Mungia	Mendebaldekoa	Ez	Miren Ibarluzea

N-orb	Orbaizeta	Nafarra	Ez	Iñaki Camino
B-otx	Otxandio	Mendebaldekoa	Ez	Xabier Burgete
N-urd	Urdiain	Nafarra	Ez	Iñigo Urrestarazu
Z-urd	Urdiñarbe	Zuberotarra	Ez	Maidier Bedaxagar
L-zib	Ziburu	Nafar-lapurtarra	Ez	Maitena Duhalde

(7) etxean egoiten naiz

BiV kodea	Herria	Euskalkia	Balioa	Datu emaillea
N-goi	Goizueta	Nafarra	Bai	Juan Jose Zubiri
L-lar	Larresoro	Nafar-lapurtarra	Bai	Céline Mounole
NB-ora	Oragarre	Nafar-lapurtarra	Bai	Itxaro Borda
Z-urd	Urdiñarbe	Zuberotarra	Bai	Maidier Bedaxagar
A-ara	Aramaio	Mendebaldekoa	Ez	Txipi Ormaetxea
N-arb	Arbizu	Nafarra	Ez	Juanjo Olasagarre
N-ari	Arizkun (Baztan)	Nafarra	Ez	Pello Salaburu
B-art	Artea	Mendebaldekoa	Ez	Igor Estankona
G-azp	Azpeitia	Erdialdekoa	Ez	Patxi Goenaga
G-bei	Beizama	Erdialdekoa	Ez	Lourdes Otaegi
G-ber	Bergara	Mendebaldekoa	Ez	Alexander Artzelus
G-elg	Elgoibar	Mendebaldekoa	Ez	Ane Odria
G-ert	Errenteria	Erdialdekoa	Ez	Aritz Irurtzun
N-elk	Etxaleku (Imotz)	Erdialdekoa	Ez	Imotz
B-ger	Gernika	Mendebaldekoa	Ez	Alaine Barruetabeña
B-get	Getxo	Mendebaldekoa	Ez	Xabier Bilbao
G-her	Hernani	Erdialdekoa	Ez	Eñaut Agirre
G-iru	Irun	Erdialdekoa	Ez	Ricardo Etxepare
G-its	Itsasondo	Erdialdekoa	Ez	Urtzi Etxeberria
B-lek	Lekeitio	Mendebaldekoa	Ez	Arantzazu Elordieta
B-loi	Loiu	Mendebaldekoa	Ez	Oihana Astobieta
B-mab	Mallabia	Mendebaldekoa	Ez	Koldo Zuazo
N-mez	Mezkiritz (Erroibar)	Nafarra	Ez	Orreaga Ibarra
B-mun	Mungia	Mendebaldekoa	Ez	Miren Ibarluzea
N-orb	Orbaizeta	Nafarra	Ez	Iñaki Camino
B-otx	Otxandio	Mendebaldekoa	Ez	Xabier Burgete
N-urd	Urdiain	Nafarra	Ez	Iñigo Urrestarazu
L-zib	Ziburu	Nafar-lapurtarra	Ez	Maitena Duhalde

eman ta zabal zazu

Universidad del País Vasco Euskal Herriko Unibertsitatea

